

Nederlandse
Catalogus Groenblauwe diensten
2011

Verantwoording

Titel	Nederlandse Catalogus Groenblauwe diensten
Datum	December 2006/ maart 2007- vastgestelde versie Juli 2010- 1 ^e herziene versie
Auteur(s)	Kernteam Catalogus Erik van Moorsel (Prov. Noord-Brabant), projectleider Wim Dijkman (Provincie Utrecht) Jos Wigger (Ministerie van LNV) Dirk Jan Jans (Ministerie van LNV) Björn Edelenbos (IPO) Peter Prins (Hordijk & Hordijk), proces Paul van Dijk (Grontmij Nederland) Evert van Veldhuizen (Grontmij Nederland), teamleider Overige medewerkers Lisette Boonen (Grontmij Nederland) Rick Dusée (Grontmij Nederland) Erik Oomen (Grontmij Nederland) Warmelt Swart, Remco Schreuder, René Alma (Dienst Landelijk Gebied)
Contact	Dienst Landelijk Gebied Kamer 11.48 Postbus 20021 3502 LA Utrecht Telefoon: 030-2756766 Email: r.alma@minlnv.nl

Deze Catalogus is mogelijk gemaakt dankzij intensieve samenwerking met de Dienst Landelijk Gebied, de Europese Commissie en een financiële bijdrage van de 12 provincies in Nederland.

Aanbeveling

Het landelijk gebied van het dichtbevolkte Nederland wordt steeds meer gewaardeerd om zijn natuur, om zijn cultuurlandschap en als oase van rust en ruimte voor de burger. Natuur en landschap (inclusief water) is niet alleen een productiefactor voor voedsel, maar vervult ook een maatschappelijke dienst vanwege zijn belevingswaarde en toekomstwaarde.

Daarom spannen de nationale en decentrale overheden in Nederland zich in om de kwaliteit van natuur en landschap te onderhouden en verbeteren en vragen daarbij bovenwettelijke inspanningen van grondgebruikers. Voor deze diensten worden de eigenaren beloond op basis van de werkelijke kosten.

De Europese Commissie heeft de Catalogus Groenblauwe Diensten getoetst aan de voorwaarden die de commissie stelt aan staatssteun. Zij heeft positief geoordeeld over de Catalogus en uitgesproken dat er geen oneigenlijke financiële steun aan ondernemers wordt gegeven indien de Catalogus wordt toegepast. Wij zijn dan ook verheugd dat de Commissie heeft uitgesproken de regelingen die op basis van de Catalogus worden ontwikkeld niet langer te willen toetsen.

De flexibele systematiek zoals opgenomen in de Catalogus Groenblauwe Diensten laat transparant zien welke compensatie er mogelijk is voor de werkzaamheden en de gebruiksbepalingen die noodzakelijk zijn bij de realisatie van groenblauwe diensten. Met deze lijsten zijn de initiatiefnemers in staat om regionaal maatwerk te realiseren bij het contracteren van diensten.

De Catalogus Groenblauwe Diensten biedt de Nederlandse overheden de duidelijkheid om binnen de richtsnoeren van staatssteun te kunnen werken. Wij denken dat de Catalogus een belangrijke innovatiebron wordt voor meer en doelmatige groenblauwe diensten in het landelijk gebied van Nederland.

prof. dr. A.N. van der Zande
secretaris-generaal
ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit

drs. G. Beukema
algemeen directeur
Interprovinciaal Overleg

Inhoudsopgave

Aanbeveling	3
Inhoudsopgave	4
1. Inleiding	5
1.1. Werken met groene en blauwe diensten.....	5
1.2. Wat betekent deze Catalogus voor U?	6
1.3. Hoe werkt de Catalogus?	6
1.4. Relatie met Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL)	7
1.5. Leeswijzer	7
2. Clusters	8
2.1. Clusters.....	8
2.2. Staatssteunvoeligheid & aanmeldingsverplichting	8
2.3. Vrijstellingen.....	8
2.4. De minimis	9
2.5. De praktijk.....	10
2.6. Kaderverordering Plattelandsontwikkeling	10
2.7. Communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en bosbouwsector 2007-2013	10
3. Vergoedingen.....	12
3.1. Grondbeginselen	12
3.2. Vergoedingssystematiek	12
3.3. Investerings	14
3.3.1. Aanleg.....	14
3.4. Extra kosten	15
3.4.1. Onderhoud	15
3.4.2. Rapportage.....	15
3.4.3. Professionalisering.....	15
3.5. Inkomstenderving	16
3.5.1. Inzet van grond.....	16
3.5.2. Opbrengstderving.....	16
3.5.3. Waardedaling.....	17
3.6. Transactiekosten.....	18
3.7. Baten	18
4. Gebruiksaanwijzing.....	19
4.1. Handleiding	19
4.2. Algemene richtlijn	19
4.3. Eigen dienst toetsen.....	20
4.4. Eigen dienst samenstellen	20
5. Beheer.....	22
5.1. Organisatie.....	22
5.2. Toegankelijkheid	22
5.3. Actualisatie Catalogus	22
5.4. Normen	22
Literatuurlijst.....	22
Bijlagen	23

1. Inleiding

1.1. Werken met groene en blauwe diensten

De catalogus is een gereedschapskoffer waarmee overheden een regeling met maatregelen/pakketten kunnen ontwikkelen op het gebied van aanleg en beheer van natuur, landschap, water, recreatie en cultuurhistorie. Indien de overheden conform de catalogus het beheer vormgeven mag er van uit gegaan worden dat het beheer voldoet aan de voorwaarden op het gebied van staatssteun van de Europese Commissie.

De ontwikkeling van natuur en landschap en de toegankelijkheid ervan mag zich verheugen in een toenemende belangstelling bij alle overheden in Nederland. Er wordt meer dan in het verleden een rol weggelegd voor particuliere grondgebruikers. Het gaat niet alleen om die door het Rijk aangewezen waardevolle natuur- en landschapsgebieden (Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Nationale Landschappen). Het besef dat ook buiten deze gebieden de bijzondere waarde van het buitengebied moet worden gekoesterd en versterkt, leeft volop. Provincies, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties geven hier op tal van plaatsen invulling aan door het opstellen van landschapsbeleids- of ontwikkelingsplannen en bijbehorende stimuleringsregelingen.

Tegelijkertijd is ook het Europese landbouwbeleid in beweging. Door de hervorming van de gemeenschappelijke markt en het inkomstenondersteunende beleid is die ondersteuning losgekoppeld van de productie. De landbouw moet nu reageren op signalen vanuit de markt. Niet langer het subsidiëren van de productie, maar een bijdrage leveren aan plattelandontwikkeling en het voorzien in een maatschappelijke behoefte, staat centraal.

Hiermee is in de afgelopen jaren de basis gelegd voor groene en blauwe dienstverlening door particuliere grondeigenaren en –gebruikers. Onder diensten wordt dan verstaan *het leveren van bovenwettelijke publieke prestaties gericht op realisatie van maatschappelijke wensen op terreinen als natuur, landschap, waterbeheer en recreatief medegebruik*, waarvoor een kostendekkende vergoeding wordt gegeven.

Effectief en efficiënt omgaan met de levering van deze diensten vraagt gebiedsgericht maatwerk. De afgelopen jaren is lokaal of thematisch (water) een groot aantal verschillende, en soms complexe regelingen of diensten ontwikkeld. Initiatiefnemers hebben getracht deze regelingen te ontwikkelen binnen de kaders van de Europese vereisten ten aanzien van staatssteun. In de praktijk blijkt het echter dat deze regelgeving niet altijd juist wordt geïnterpreteerd. Daarnaast willen ook diverse regelingen een beroep doen op de mogelijkheid van Europese cofinanciering in het kader van het plattelandontwikkelingsbeleid.

De Europese Commissie heeft op 27 december 2006 de communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en bosbouwsector 2007-2013 vastgesteld (2006/C 319/01). Deze richtsnoeren zijn van toepassing op de Catalogus Groenblauwe diensten. De hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) heeft geresulteerd in een koppeling van betalingen aan landbouwers aan richtlijnen en normen voor *Goede Landbouw- en Milieu Condities (GLMC)* en *cross-compliance*. Het voldoen aan de GLMC is een voorwaarde om in aanmerking te komen voor Europese steun. Daarnaast is op basis van dit referentieniveau en de daarop gebaseerde Nederlandse wetgeving een zogenaamde "base-line" bepaald. Alleen vergoedingen voor werkzaamheden die boven deze wettelijke norm uitkomen zijn toegestaan (bijlage A).

De Europese Commissie, het Ministerie van LNV, provincies, gemeenten en waterschappen hebben in het najaar van 2005 afgesproken dat het moment daar is om gezamenlijk een systeem te ontwikkelen waarmee regionaal, binnen de richtsnoeren van de staatssteun, regelingen met groenblauwe diensten kunnen worden ontwikkeld. De schat aan ervaring die is opgedaan met lopende en in ontwikkeling zijnde diensten en regelingen, waaronder uiteraard Programma Beheer, kon daarvoor worden aangewend. Het resultaat was de Catalogus Groenblauwe diensten die onder steunnummer N 577/2006 in maart 2007 door de Europese Commissie is goedgekeurd. In verband met de nieuwe communautaire richtlijnen staatssteun in de landbouw- en bosbouwsector is de Catalogus geactualiseerd.

1.2. Wat betekent deze Catalogus voor U?

Zo'n 40 regelingen en initiatieven, en meer dan 450 diensten op het vlak van waterbeheer, recreatief medegebruik, landschap, natuur en cultuurhistorie hebben model gestaan voor deze gemeenschappelijke, gestandaardiseerde cluster- en vergoedingssystematiek. De Catalogus geeft de ingrediënten waarmee binnen de (Europese) randvoorwaarden een gevraagde dienst kan worden samengesteld en geleverd. Het stelt overheden (de toekomstige regelingseigenaar) in staat om gebiedsspecifiek met deze Catalogus een regeling met groenblauwe diensten samen te stellen binnen de communautaire richtsnoeren voor staatssteun.

Zowel bestaande als nieuwe regelingen en initiatieven kunnen uit de Catalogus putten. De Catalogus schrijft geen pasklare diensten voor, maar geeft clusters die kunnen worden toegespitst op een doelstelling of soort, dan wel aangepast aan veranderende beheersinzichten. Het gebruik van de Catalogus vraagt daarom van de regelingseigenaar of initiatiefnemer de volgende vaardigheden:

- het kunnen koppelen van inhoudelijke doelstellingen aan werkzaamheden, gebruiksbepalingen en voorschriften;
- het kunnen verantwoorden van de doelmatigheid van de werkzaamheden en de frequentie waarmee deze worden uitgevoerd;
- inzicht in voor staatssteun relevante EU-verordeningen
- het kunnen verantwoorden van de opbouw van de (maximale) vergoeding voor een dienst, de prijs-kwaliteitverhouding;

Er is dus gekozen voor een opzet die niet gebaseerd is op maximale vergoedingen voor pakketten, maar op maxima voor de afzonderlijke werkzaamheden (aanleg, onderhoud) en gebruiksbepalingen (inzet van grond). Met deze gebruiksbepalingen en werkzaamheden kan een pakket opgebouwd worden. Belangrijke uitgangspunten bij deze systematiek zijn:

Eenduidigheid

Een transparante en éénduidige vergoedingssystematiek voor diensten op de elementaire (Brusselse) grondslagen geeft zekerheid en houvast voor de toepassing op clusterniveau. Geen maximumvergoeding per pakket, maar maximale vergoeding voor afzonderlijke werkzaamheden en gebruiksbepalingen, transparant en zuiver gedifferentieerd naar omgevingsfactoren zoals grondsoort, grondgebruik, materieel en transporttijden.

Eenvoud

Diverse vergelijkbare clusters uit verschillende regelingen kunnen onder één noemer worden gebracht. Dit biedt de mogelijkheid om een belangrijke vereenvoudiging tot stand te brengen, overigens zonder dat dit de ruimte beperkt om in te kunnen spelen op lokale behoeften of omstandigheden (maatwerk).

Flexibiliteit

Er is voldoende ruimte voor maatwerk door de verscheidenheid aan clusters en de differentiatie naar werkzaamheden en omstandigheden. Zo kan optimaal worden ingespeeld op specifieke beheersdoelstellingen of lokale omstandigheden, bestaande clusters kunnen vrij eenvoudig worden aangepast, nieuwe clusters zijn eenvoudig vorm te geven, mits in overeenstemming met de vergoedingssystematiek.

Jaarlijks kan de Catalogus worden geactualiseerd, op basis van veranderde omstandigheden, voortschrijdend inzicht of nieuwe clusters van initiatiefnemers.

1.3. Hoe werkt de Catalogus?

De Catalogus is geen regeling, maar een instrument om groene en blauwe diensten in hun opzet op gelijke leest te schoeien. De Catalogus biedt overheden (initiatiefnemers voor dienstverlening) de juiste ingrediënten aan om "hun eigen diensten" via "hun eigen regelingen" in het veld te zetten.

Dat gebeurt in de eerste plaats door datgene te bieden waaraan de grootste behoefte bestaat: heldere en door de Europese Commissie (EC) goedgekeurde spelregels omtrent de vergoedingsmogelijkheden.

Een regeling dient in overeenstemming met de basisbeginselen van dienstverlening te zijn opgezet. Zo moet in lijn met het beginsel van "goed koopmanschap" de doelmatigheid en effectiviteit van groene en blauwe diensten controleerbaar en verifieerbaar zijn. Het is aan de overheden (vragers) om de afstemming tussen de inhoud van de cluster en de beleidsdoelstellingen voor het landelijk gebied in een deugdelijke dienst en regeling te borgen. Ditzelfde geldt ook voor de toepassing naar aandachtsgebieden en de wijze waarop de afspraken met de dienstverleners gestalte krijgen. Om in de praktijk de toepassing van diensten overeenkomstig de Europese richtlijnen en normen te laten verlopen is, gekoppeld aan de Catalogus, een speciale applicatie ontwikkeld. Deze applicatie zorgt dat een dienst alleen kan worden samengesteld conform de eisen en richtlijnen vanuit het perspectief van staatssteun en plattelandsontwikkeling (al dan niet met cofinanciering vanuit het POP).

Normenboek Bos en Natuur

Voor het bepalen van de normen is gebruik gemaakt van het normenboek Bos en Natuur van WUR Alterra. In samenspraak met het Ministerie van LNV, IPO, DLG en de Terrein Beherende Organisaties (TBO's) is dit normenboek ontwikkeld. In mei 2010 is de nieuwste versie gereed gekomen. In het normenboek zijn voor verschillende werkmethoden bij natuur- en landschapsbeheer maatregelen beschreven voor aanleg, beheer en onderhoud.

Jaarlijkse herziening.

Voor de jaarlijkse herziening van de Catalogus is het gewenst dat de tarieven van arbeid en machines aangepast worden aan de actualiteit in de markt. Met Wageningen University Research (WUR) worden afspraken gemaakt over de actualisatie van deze tarieven.

De Catalogus is ook een belangrijke bron van informatie en contacten. Het biedt mogelijkheden om goede ervaringen te kopiëren en van de minder succesvolle te leren. Het wiel hoeft niet meer opnieuw te worden uitgevonden. Voorziet de Catalogus nog niet in een bepaalde behoefte, dan bestaat uiteraard de mogelijkheid om clusters, gebruiksbepalingen of werkzaamheden die in die behoeften voorzien toe te voegen. Een belangrijk voordeel is dat dit leidt tot een betere onderlinge afstemming en coördinatie, wat tijd en geld bespaart bij de ontwikkeling en toepassing van diensten.

1.4. Relatie met Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL)

Zoals in paragraaf 1.1 al is aangegeven groeit het besef dat er ook buiten de Ecologische EHS nog waardevolle natuur en landschappen zijn, die gekoesterd en versterkt moeten worden. Voor de EHS zijn in de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL) landelijke beheertypen ontwikkeld. Voor de gebieden daarbuiten en voor regionaal maatwerk binnen de EHS die niet worden gedekt door de SNL (bijvoorbeeld ten behoeve van Natura-2000 gebieden) is er de Catalogus Groenblauwe diensten. Beide instrumenten streven hetzelfde doel na: actief beheer en ontwikkeling van natuur en landschap. De Subsidieregeling Natuur en Landschap en de catalogus staan elkaar niet in de weg, overlappen niet, maar vullen elkaar aan. Evenals de SNL zijn regelingen op basis van de Catalogus Groenblauwe diensten van toepassing op grote terreinbeherende organisaties, agrariërs en particuliere beheerders.

1.5. Leeswijzer

Voor de toetsing of het samen stellen van een dienst zijn zowel de clusters als de vergoedingssystematiek benodigd. In hoofdstuk 2 worden allereerst de clusters nader toegelicht, in hoofdstuk 3 de vergoedingssystematiek. De gebruiksaanwijzing in hoofdstuk 4 geeft concrete voorbeelden voor de toepassing. Het beheer van de Catalogus komt in het laatste hoofdstuk ter sprake. De in deze notitie gebruikte termen en definities zijn nader omschreven in bijlage C.

2. Clusters

2.1. Clusters

Er bestaat bij vragers (overheden) van diensten grote behoefte aan het kunnen inspelen op de regionale of lokale omstandigheden en beleidsdoelstellingen. Die verscheidenheid kan tot uitdrukking komen in een andere onderhoudsfrequentie, een andere combinatie van werkzaamheden, ander materieel, of een ander bouwplan. Zo blijken op *akkerranden* diverse accenten in het beheer te worden gelegd, naar gelang de hoofddoelstelling: diersoorten, vogelsoorten, vlinders, akkerflora of het milieuaspect.

Door regelingseigenaren zijn de benodigde onderhoudswerkzaamheden (snoeien, afzetten, maaien, etc.), maar ook de maatvoering (breedte van de rand), en de gebruiksbepalingen hierop afgestemd. Deze accentverschillen resulteren in een grote variatie aan op het eerste gezicht vergelijkbare pakketten. Ieder pakket is echter uniek en kent zijn eigen vergoeding.

Deze Catalogus bevat geen gedetailleerd uitgewerkte pakketten met een vaste (maximum)vergoeding, maar groepeerde vergelijkbare diensten in clusters zoals bijvoorbeeld *houtwallen*, *botanische graslanden* en *akkerranden*. Ieder cluster is zo samengesteld dat de naam de lading van bestaande diensten dekt, en voldoende ruimte laat om passende nieuwe pakketten toe te voegen.

Ieder cluster wordt kwalitatief beschreven naar aard en doelstelling, bevat basisvoorschriften voor inrichting en beheer, evenals eventuele universele gebruiksbepalingen (b.v. het creëren van een foeragegebied). Harde afspraken over maatvoering (b.v. minimale lengte maat van een element) en frequenties van bijvoorbeeld snoeiwerkzaamheden worden in de regeling gemaakt (maatwerk). De beschrijving bevat voor *aanleg*, *onderhoud* en de *inzet van grond* de verwijzing naar de vergoedingsgrondslag en het desbetreffende onderdeel van de vergoedingsdifferentiatie (bijlagen E en G).

2.2. Staatssteun gevoeligheid & aanmeldingsverplichting

Steunmaatregelen dienen verenigbaar te zijn met de Europese gemeenschappelijke markt. Voor de huidige financieringsperiode (2007-2013) is het beleid inzake staatssteun voor de landbouwsector verwoord in communautaire richtsnoeren (2006/C 319/01 (Lt.1)) en Verordening (EG) nr. 1857/2006 (Lt.2). De richtsnoeren (Lt.1) hebben onder meer betrekking op:

- steun inzake agromilieuverbintenissen (verbintenissen op gebied van milieubescherming en natuurbeheer);
- steun ter compensatie van belemmeringen in probleemgebieden.

In de Verordening 994/98 (Lt.3) is in artikel 1 bepaald dat de EC bij verordening kan bepalen dat de in dat artikel genoemde soorten steunmaatregelen verenigbaar zijn met de gemeenschappelijke markt en niet onderworpen (vrijgesteld) zijn van de aanmeldingsverplichtingen voor steunmaatregelen. Het betreft onder meer categorieën van steun ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf én milieubescherming.

Tevens is in deze verordening in artikel 2 bepaald dat bepaalde overheidssteun (De minimis) kan worden vrijgesteld van bedoelde aanmeldingsprocedure, op voorwaarde dat de aan een zelfde onderneming over een zekere periode toegekende steun een bepaald vastgesteld bedrag niet overschrijdt.

2.3. Vrijstellingen

In de Verordening 1857/2006 (Lt.2) wordt voor kleine en middelgrote ondernemingen die landbouwproducten produceren, verwerken en afzetten bepaald in welke gevallen steunmaatregelen verenigbaar met de vrije markt worden geacht en zijn vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting, mits wordt voldaan aan alle in die verordening genoemde voorwaarden. Het betreft onder meer steun voor:

- investeringen in landbouwbedrijven (artikel 4).
- instandhouding van traditionele landschappen en gebouwen (artikel 5).
- onderwijs en opleiding voor landbouwers en bedrijfsmedewerkers (artikel 15).

In het geval van investeringen in landbouwbedrijven moeten deze gericht zijn op onder meer de volgende doelstelling "instandhouding en verbetering van het natuurlijke milieu, de hygiënische omstandigheden en de normen inzake dierenwelzijn".

Traditionele landschappen en gebouwen

Voor investeringen en kapitaaluitgaven die de instandhouding van niet-productieve erfgoedelementen op landbouwbedrijven tot doel hebben, zoals archeologische of historische elementen, mag steun worden verleend tot 100% van de werkelijk gemaakte kosten. Het niet-productieve karakter van de clusters moet onderbouwd worden.

In de kosten kan een redelijke vergoeding zijn inbegrepen voor de door de landbouwer zelf of diens werknemers verrichte werkzaamheden met een maximum van € 10.000,-- per jaar. Onderhoud en de inzet van grond vallen niet onder deze vrijstelling, aangezien deze niet worden opgevat als een investering of kapitaaluitgave.

Met betrekking tot investeringen of kapitaaluitgaven die de instandhouding tot doel hebben van tot het erfgoed behorende elementen die tevens deel uitmaken van de productieve activa van een landbouwbedrijf, zoals bedrijfsgebouwen, mag steun tot maximaal 60% van de subsidiabele uitgaven (75% in probleemgebieden) worden verleend, mits de investering geen enkele stijging van de productiecapaciteit van het landbouwbedrijf meebrengt. Hier wordt onderhoud wel toegestaan omdat vrijwel altijd sprake is van gebruik van materialen, waardoor het onderhoud met investeringen gepaard gaat.

Onderwijs en opleiding

Steun voor onderwijs en opleiding is vrijgesteld voor zover het kosten betreft die verband houden met het organiseren van het opleidingsprogramma, reis- en verblijfkosten van de deelnemers, kosten van vervangende diensten tijdens de afwezigheid van de landbouwer of een bedrijfsmedewerker, en tot een maximum van € 100.000,-- per driejarige periode of 50% van de in aanmerking komende kosten als dat meer is. De steun mag niet de vorm aannemen van directe geldelijke betaling aan de landbouwer, maar moet in de vorm van gesubsidieerde diensten worden toegekend.

Sinds 1 januari 2008 geldt de vrijstellingsverordening 857/2006 (de "Vrijstellingsverordening KMO"). Volgens de Vrijstelling zijn bepaalde soorten steun aan kleine en middelgrote ondernemingen vrijgesteld van de aanmeldingsplicht bij de Commissie. Onder de categorieën steun die de Vrijstellingsverordening KMO toelaat valt onder meer steun voor de instandhouding van traditionele landschappen en gebouwen (artikel 5 Vrijstellingsverordening KMO).

2.4. De minimis

De Verordening 1998/2006 (Lt.4) betreft de de minimis-regel. Clusters kunnen onder deze verordening worden gebracht indien het steun betreft, waarvan het bedrag over een periode van drie jaar een plafond van € 200.000 niet overschrijdt, het handelsverkeer tussen de lidstaten niet ongunstig beïnvloedt en de meededinging niet vervalst of dreigt te vervalsen. Deze regel en dit plafond zijn van toepassing ongeacht de vorm van de steun en ongeacht het daarmee beoogde doel (artikel 2). In artikel 1 (toepassingsgebied) van deze verordening wordt gesteld dat het steun aan ondernemingen betreft in alle sectoren, uitgezonderd de vervoerssector en met uitzondering van werkzaamheden die verband houden met de *productie, verwerking of verhandeling van producten* als genoemd in bijlage I bij het verdrag. Clusters die *geen enkele relatie* hebben met de primaire landbouwkundige productie (geen landbouwgrond) als in artikel 1 bedoeld, én door landbouwondernemingen worden aangeboden, worden dus tot het toepassingsgebied van deze Verordening gerekend. Dergelijke steunmaatregelen vallen derhalve niet onder de aanmeldingsverplichting, indien zij aan het genoemde plafond en de overige voorwaarden voldoen (artikel 2 en 3).

In de Verordening 1535/2007 (Lt.5) wordt de minimis-regel voor de landbouwsector bepaald (DG Agri). Steunmaatregelen zijn vrijgesteld indien het bedrag over een periode van drie jaar niet meer bedraagt dan €7.500,-- per begunstigde onderneming, en voor zover het totale bedrag van de aan alle bedrijven over een periode van drie jaar verleende steun binnen een voor Nederland door de Commissie vastgesteld plafond blijft (€165.322.500,--), het handelsverkeer tussen de lidstaten niet ongun-

stig beïnvloedt en/of de mededinging niet vervalst of dreigt te vervalsen. Dit plafond is van toepassing ongeacht de vorm van de steun of het nagestreefde doel (artikel 3).

2.5. De praktijk

Om aan regelingseigenaren en initiatiefnemers een concreet inzicht te kunnen bieden in de staatssteungevoeligheid en aanmeldingsverplichting van clusters is bijlage H opgenomen. In die overzichtstabel worden de Europese vereisten gerelateerd aan de begunstigde en de vergoedingsgrondslagen van de dienst:

- aanleg (investeringen);
- onderhoud (extra kosten);
- inzet van grond (opbrengstderving of waardedaling).

2.6. Kaderverordening Plattelandsontwikkeling

Voor het tijdvak 2007-2013 is in Verordening (EG) nr. 1698/2005 (hierna: de Kaderverordening), en met name in het artikel 39, een kaderregeling vastgesteld inzake steunverlening voor landbouwproductiemethoden ontworpen met het oog op milieubescherming en natuurbeheer. Het Nederlandse Plattelandsontwikkelingsprogramma voorziet in cofinanciering van deze maatregel uit verordening (EG) nr. 1698 van de Raad. In genoemde verordening is ook bepaald dat staatssteun voor landbouwers die agromilieuverbintenissen aangaan toegestaan is, mits wordt voldaan aan bij artikel 39 vastgestelde voorwaarden.

Voor clusters die in het tijdvak 2007 – 2013 voor cofinanciering in aanmerking komen ingevolge de Kaderverordening Plattelandsontwikkeling (Lt.6), staat de EC ook nationale overheidssteun toe, mits de steun voldoet aan de in die verordening neergelegde vereisten. Lidstaten hebben dus de keuze om een cluster te financieren via alleen nationale overheidssteun of door middel van Europese cofinanciering als onderdeel van het Plattelandsontwikkelingsprogramma. Beide mag ook, mits de in de Kaderverordening genoemde plafonds in acht worden genomen. Aanvullende nationale financiering voor op grond van het POP gefinancierde maatregelen, dient echter aan de Commissie te worden gemeld en moet door de Commissie worden goedgekeurd als ware het een wijziging van het POP.

De Catalogus is door Rijk en Provincies gerelateerd aan de mogelijkheden voor steun voor plattelandsontwikkeling, zoals verwoord in de Kaderverordening. De verschillende clustergroepen zijn ingedeeld naar de verschillende doelstellingen (assen) en artikelen uit die verordening, zie bijlage D. De indeling vergemakkelijkt het regelingseigenaren om hun dienst op de Europese vereisten te toetsen.

2.7. Communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en bosbouwsector 2007-2013

De Catalogus is geactualiseerd in verband met de communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en bosbouwsector 2007-2013 (2006/C 319/01). De Catalogus Groenblauwe diensten 2011 voldoet aan de communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en bosbouwsector 2007-2013. De eisen die gelden met betrekking tot agromilieuverbintenissen, technische ondersteuning in de landbouwsector en steun voor de bossector worden nageleefd in de Catalogus.

In bijlage A van de Catalogus is de baseline opgenomen: de Europese randvoorwaarden en overige relevante voorschriften.

Verordening 1698/2005 bepaalt dat agro-milieuverbintenissen slechts mogen worden verleend voor verbintenissen die verder gaan dan de zogenoemde baseline. Artikel 39 van verordening 1698/2005 biedt het kader om te bepalen wat de baseline is:

1. de relevante dwingende normen als bedoeld in de artikelen 5 en 6 van verordening 73/2009 (beheereisen en voorschriften inzake de goede landbouw- en milieuconditie: zogenoemde cross-compliance-eisen of randvoorwaarden),
2. de minimumeisen inzake het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen,

3. en andere relevante dwingende eisen die in nationale wetgeving zijn vastgelegd en in het programma zijn gemeld.
In bijlage A van de Catalogus is verder uitgewerkt op welke wijze Nederland de baseline invult.

3. Vergoedingen

3.1. Grondbeginselen

De vergoedingssystematiek voor dienstverlening is gebaseerd op de beginselen van het plattelandsontwikkelingsbeleid en de relevante wetgeving op Europees en (inter)nationaal niveau. De navolgende basisbeginselen zijn verwoord in de Kaderverordening en ook als zodanig benoemd tijdens de Bestuurlijke Werkconferentie Groenblauwe diensten van 25 november 2005 (Lt.7).

1. *Uitsluitend en alleen betalen voor inspanningen die verder gaan dan wat wettelijk verplicht is en in normen is vastgelegd (Base-line).* Het betreft zowel de cross compliance vereisten, zoals vastgelegd in de artikelen 5 en 6 en de bijlagen II en III van Verordening (EG) nr. 73/2009 als de minimumeisen voor gebruik van mest en gewasbeschermingsmiddelen, als andere relevante verplichte eisen vanuit de Nederlandse wetgeving;
2. *Uitsluitend en alleen betalen voor iets dat niet kosteloos kan worden geleverd.* Betalingen zijn alleen gerechtvaardigd wanneer dit nodig is om levering van publieke diensten te bevorderen (ten behoeve van de samenleving) en wanneer dit dus niet aan de markt kan worden overgelaten;
3. *Weten waarvoor betaald wordt (goed koopmanschap).* Clusters moeten op de juiste wijze worden opgezet, zowel wat betreft doeleinden als de uitvoering ervan, ze moeten verifieerbaar en controleerbaar zijn.
4. *Steun voor de één mag de ander niet schaden (geen concurrentievervalsing).* Maximumbedragen voor overheidssteun genoemd in de Kaderverordening (bijlage "steunbedragen en percentages") gelden voor alle clusters op het vlak van plattelandsontwikkeling, ongeacht of de bron zich op nationaal of internationaal niveau bevindt.

Vergoedingen voor diensten dienen op grond van deze principes gestalte te krijgen. Dat betekent dat de in deze Catalogus genoemde vergoedingen zijn gebaseerd op het betalen voor extra kosten (dus ook extra arbeid), gedeelde inkomsten en reële transactiekosten die het gevolg zijn van de uitvoering van de cluster, waarbij ook eventuele baten moeten worden verdisconteerd.

De vergoedingen voor de werkzaamheden of gebruiksbepalingen in deze Catalogus moeten, met inachtneming van de plafonds die voor steun zijn opgenomen in de bijlage bij de Kaderverordening inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (zie artikel 88, vierde lid, van de verordening (EG) nr. 1698/2005) worden gezien als maximaal toelaatbaar. De uiteindelijke vergoeding voor een dienst wordt bepaald door de regelingseigenaar en kan dus lager liggen, maar voldoet aan het in de Kaderverordening genoemde plafond voor de desbetreffende dienst.

In het algemeen geldt dat een op de catalogus gebaseerde dienst die door een landbouwer wordt uitgevoerd en waarbij de vergoeding gebaseerd is op gedeelde inkomsten en gemaakte extra kosten niet tevens kan worden vergoed – of kan worden gecumuleerd – met steun uit andere lokale, regionale, nationale of communautaire regelingen die kosten voor dezelfde dienst subsidieert.

Bovendien geldt ten aanzien van de zgn. derogatiebedrijven¹ dat geen vergoeding wordt verstrekt voor bemestingsniveaus die lager zijn dan het toegestane derogatieniveau (250kg N/ha) maar hoger dan het standaardniveau 170 kgN/ha.

3.2. Vergoedingssystematiek

Bij de uitvoering van een cluster wordt primair onderscheid gemaakt naar "aanleg", "onderhoud", en de "inzet van grond". Deze onderdelen zijn te relateren aan de vergoedingsgrondslagen voor langjarige dienstverlening (verbintenissen van 5-7 jaar):

- investeringen (aanleg)
- extra kosten (onderhoud, maar ook monitoring, professionalisering en organisatie)

¹ Zoals gedefinieerd in 2005/880/EG: Beschikking van de Commissie tot verlening van een door Nederland gevraagde derogatie op grond van Richtlijn 91/676/EEG van de Raad inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen, PB L 324, 10/12/2005 blz. 0089 - 0093

- inkomstenderving (inzet van grond: opbrengstderiving/ waardedaling)
- transactiekosten (bijkomende kosten)
- baten (eventuele inkomsten)

Een bijzondere positie wordt ingenomen door de compensatie, die aan landbouwers mag worden uitgekeerd voor de extra kosten en gedeelde inkomsten, die het gevolg zijn van de handicap voor de landbouwproductie in daartoe aangewezen gebieden (box 1). In bijlage 5 van POP 2 van Nederland zijn voor de verschillende typen probleemgebieden, zoals begrensd en aangewezen door de provincies, de maximale vergoedingen opgenomen.

In dergelijke vastgestelde probleemgebieden kan dus sprake zijn van een basisvergoeding als gevolg van de handicap. In aanvulling hierop, kan in hetzelfde gebied en door dezelfde begunstigde, sprake zijn van vergoedingen voor gepleegde investeringen, extra kosten, inkomstenderving en transactiekosten, die het gevolg zijn van de uitvoering van een maatregel.

Box 1 Vergoeding probleemgebieden (Less Favoured Areas (LFA))

Nederland dient haar probleemgebieden zelf aan te wijzen en bij de EC aan te melden. In dergelijke gebieden moeten extra handelingen worden verricht of zijn dienstverleners meer tijd kwijt voor een handeling in vergelijking met collega's in gebieden zonder die handicaps. Bij die handicaps moet dan worden gedacht aan bijvoorbeeld een slechte ontwatering (veenweide) of een zeer kleinschalige verkaveling als gevolg van de aanwezigheid van een waardevolle landschappelijke structuur (slotenpatronen en zandlandschap). De hoogte van de vergoeding voor dergelijke zogenaamde "probleemgebieden" moet naar gelang de aard van de handicap en overeenkomstig de grondslagen (extra kosten/ inkomstenderving) worden onderbouwd. De vergoeding per hectare mag worden vastgesteld op een niveau tussen het minimum- en maximumbedrag zoals in de bijlage steunbedragen en – percentages van de Kaderverordening Plattelandsontwikkeling (1) vermeld. Indien onderbouwd, zijn hogere bedragen toegestaan, op voorwaarde dat het gemiddelde van alle betalingen die in Nederlandse probleemgebieden worden toegekend het maximumbedrag niet overschrijdt.

De hierboven geschetste opzet vormt de kapstok voor de vergoedingssystematiek van de Catalogus.

Op de genoemde onderdelen "aanleg", "onderhoud" en de "inzet van grond" is sprake van een differentiatie naar afzonderlijke werkzaamheden en bepalingen met ieder een eigen maximale vergoeding. Deze gedifferentieerde onderverdeling biedt de ruimte om in te kunnen spelen op lokale omstandigheden en specifieke arbeidshandelingen die voor een cluster nodig worden geacht.

Gerangschikt naar de eerdergenoemde grondslagen voor dienstverlening, wordt de vergoedingssystematiek op uitgangspunten in de navolgende paragrafen toegelicht. Aangezien tijdnormen, prijzen en uurtarieven daarbij een prominente plaats innemen, wordt allereerst verwezen naar box 2.

Box 2 Tijdnormen, prijzen en uurtarieven

De tijdnormen en de machines die bij de verschillende maatregelen worden gebruikt zijn ontleend aan het normenboek Bos en Natuur WUR Alterra 2010, met als prijspeil 2009. De kosten van arbeid zijn de kosten van een medewerker MBO uit dit normenboek. Tevens is dit gelijk aan de kosten arbeid exclusief BTW voor het gebruik maken van de bedrijfsverzorgingsdienst. Bij landbouwkundige activiteiten wordt voor de inzet van machines uitgegaan van de KWIN-veehouderij 2010. Deels is deze in het normenboek van Alterra opgenomen en deels uit deze KWIN Veehouderij. De machinekosten zijn de berekende kosten bij onderling gebruik van machines inclusief brandstofkosten. Jaarlijks worden de prijzen geactualiseerd. In bijlage L zijn de maatregelen uitgewerkt en samengevat in bijlage E. Voor de berekening van de opbrengstderiving op bouwlanden is de KWIN akkerbouw/ vollegrondsteelt (Lt. 14) toegepast. De inkomstderivings zijn weergegeven in bijlage M. Deze zijn gelijk aan de vergoedingen die voor Subsidierегeling Natuur en Landschap (SNL) 2010 zijn vastgesteld. De rekenregels zijn vastgelegd in bijlage 12 POP 2 van Nederland en er is een aanvulling gemaakt bij de uitwerking 2009. Voor graslanden wordt gebruik gemaakt van de berekeningen van de "Werkgroep onderbouwing gebruiksnormen", waarin de onderzoeksinstituten Alterra, Plant Research International en Animal Sciences Group vertegenwoordigd zijn. De in deze Catalogus genoemde prijzen voor maatregelen zijn exclusief BTW. De inkomstderivings zijn inclusief BTW.

3.3. Investeringsen

3.3.1. Aanleg

Inrichtingswerkzaamheden dienen in de regelingen altijd te worden gecombineerd met onderhoud. Er kan dus niet alleen een vergoeding voor aanleg worden toegekend. De aanleg wordt vergoed op basis van werkelijke kosten. De dienstverlener zal een begroting of meervoudige offerte moeten overleggen. Inboet, al dan niet meerjarig, kan hierin worden meegenomen.

In beide gevallen worden (plant)materialen vergoed op basis van een gespecificeerde factuur. Box 2 illustreert de vergoedingsberekening voor aanleg op clusterniveau.

Begroting

Van een begroting is veelal sprake bij aanleg van landschapselementen en randen (kleinschalige maatregelen (clusters)). De ingediende begroting zal door de uitvoeringsorganisatie van de regelings-eigenaar worden getoetst aan de eerdergenoemde bronnen voor tijdnormen, prijzen en uurtarieven. Op basis van deze begroting wordt de beschikking verleend.

Offerte

In geval van maatwerk zoals bij de clusters met een natuurdoelstelling (o.a. bos, moeras), de hoofdaders en de EVZ's is veelal sprake van uitbesteding (loonwerker) op basis van een offerte. In geval van uitbesteding dient een dienstverlener voor de uitvoering van de werkzaamheden offerte op te vragen bij drie daartoe geschikt geachte bedrijven. Na goedkeuring van de offerte wordt de vergoeding uitgekeerd op basis van de werkelijke kosten binnen het maximaal op grond van de catalogus goed te keuren bedrag. Na aanleg zal de begunstigde een overzicht van de werkelijk gemaakte kosten aan de uitvoeringsorganisatie moeten overleggen. Op basis van dit overzicht en facturen (materiaal) wordt de vergoeding definitief vastgesteld en uitgekeerd.

Ingeval sprake is van uitbesteding van werkzaamheden door de begunstigde, kunnen – afhankelijk van de hoogte van de verleende subsidie – de voorschriften van richtlijn 2004/18/EG van toepassing zijn: dit betreft met name artikel 8 van die richtlijn, welk artikel voorschriften stelt bij de plaatsing van opdrachten die voor meer dan 50% door de aanbestedende diensten worden gesubsidieerd. In dergelijke situaties dienen betreffende voorschriften derhalve als subsidievoorwaarden te worden opgenomen. Indien de genoemde richtlijn niet van toepassing is, dient als subsidievoorwaarde te worden opgenomen dat bij de aanbesteding instanties die de werkzaamheden kunnen uitvoeren op een open en transparante wijze worden geselecteerd zonder dat daarbij sprake is van discriminatie.

De vergoedingsberekening indien uitbesteding aan de orde is betreft het offerte bedrag. Indien een deelnemer zelfstandig de aanleg ter hand neemt kan de vergoeding worden opgebouwd uit de plankosten (opstellen plan en bestekkosten) en de inrichtingskosten (arbeidskosten, machinekosten en materiaal kosten). Afrekening vindt plaats op basis van de werkelijke kosten.

Box 2 Vergoedingsberekening Cluster – Aanleg

1. Inrichtingskosten	Arbeid (werkelijke kosten)	A
	Machines (werkelijke kosten)	B
	<u>Materialen (werkelijke kosten)</u>	<u>C+</u>
	<i>Subtotaal</i>	D
2. Plankosten	Opstellen plan	E (10% van D)
	Maken bestek	F (5% van D+E)+
	<i>Subtotaal</i>	H
	Totaal	Aanleg (D+H)

3.4. Extra kosten

3.4.1. Onderhoud

De vergoeding is gebaseerd op de voor de activiteit benodigde tijd, met onderscheid naar arbeid en benodigd materieel (machines) per eenheid (oppervlakte, stuks of lengte-eenheid). Om op transparante wijze in te kunnen spelen op regionale omstandigheden en verschillen, worden sommige werkzaamheden verdergaand gedifferentieerd, naar bijvoorbeeld bedekkingsgraad of stamdikte en worden bijzondere werkzaamheden of kostenposten zoals transport apart onderscheiden. De gepresenteerde maximumvergoeding voor de verschillende werkzaamheden komt tot stand door de benodigde tijd per eenheid te vermenigvuldigen met de eerdergenoemde te hanteren uurtarieven. In bijlage L is de onderbouwing van de vergoeding van alle maatregelen die kunnen voorkomen bij het beheer van natuur en landschap opgenomen. In het geval van onderhoud aan objecten en voorzieningen betreft de maximumvergoeding een standaard uurprijs inclusief materialen, overeenkomstig de CAO's van de betrokken vaklieden (Lt.10). Deze bedragen zijn in bijlage E opgenomen. Gestandaardiseerde eenheidsprijzen voor onderhoud aan objecten en voorzieningen blijken hier niet mogelijk.

Bij de berekening van de maximumvergoedingen is uitgegaan van materieel dat voor het type activiteit voor de hand ligt. Gebruik van dat type materieel wordt echter niet verplicht gesteld, wel is de daarop gebaseerde maximumvergoeding bindend.

De kosten voor benodigde materialen zoals bijvoorbeeld zaadmengsels, maar bijvoorbeeld ook een "wildredder", of bijkomende kosten zoals voor het storten van maaisel of snoeiafval zullen door de regelingseigenaar nader moeten worden bepaald en in de uiteindelijke dienst (pakket) met bijbehorende vergoeding moeten worden opgenomen. De regelingseigenaar zal daartoe de benodigde hoeveelheid moeten berekenen en onderbouwen.

Box 3 illustreert de vergoedingsberekening voor onderhoud op clusterniveau.

3.4.2. Rapportage

Er wordt onderscheid gemaakt naar twee soorten rapportagewerkzaamheden die direct aan het beheer zijn toe te schrijven:

- a. door individuen;
- b. door collectieven.

De hier bedoelde rapportagewerkzaamheden zijn als voorwaarde om voor vergoeding in aanmerking te komen direct gekoppeld aan het door de dienstverlener uit te voeren beheer. Van rapportagewerkzaamheden door collectieven is sprake in het geval van georganiseerd natuurbeheer (weidevogel- en botanisch beheer, bosbeheer). Samenwerkingsverbanden, vaak agrarische natuurverenigingen of bosgroepen, worden gestimuleerd verschillende beheersaspecten te organiseren en te professionaliseren. Het op effectieve wijze, bijvoorbeeld volgens de SOVON-richtlijnen (weidevogelbeheer), gezamenlijk rapporteren van een groot areaal is één van die aspecten.

3.4.3. Professionalisering

Dienstverleners kunnen worden gestimuleerd om zich verder in de verschillende aspecten van het agrarisch en particulier beheer te bekwamen. De kosten voor het volgen van trainingen en cursussen kunnen op individuele basis worden vergoed. Hiervoor is een aparte cluster "professionalisering" opgenomen (bijlage D).

Ten behoeve van de professionalisering worden samenwerkingsverbanden gestimuleerd om de verschillende beheersaspecten (kennisbevordering, samenwerking, promotie, administratie) te organiseren. Ook deze kosten kunnen worden vergoed.

Box 3 Vergoedingsberekening Cluster - Onderhoud

1.	Uitvoering	Verschillende werkzaamheden	A1 A2 A3
2.	Inventarisatiewerkzaamheden (optioneel)	Materiaal (werkelijke kosten) <u>Individuele basis</u>	B C + Subtotaal D
3.	Inkomsten (optioneel)	<u>Eventuele inkomsten uit bijproducten</u> Subtotaal	E - / - F (D-E)
4.	Transactiekosten	<u>Maximaal 20% van G</u>	G
		Totaal	Onderhoud (F+G)

3.5. Inkomstenderving

3.5.1. Inzet van grond

De vergoeding voor de "inzet van grond" vindt in beginsel plaats op basis van opbrengstderving of waardedaling. Een vergoeding voor de inzet van grond mag alleen worden uitgekeerd indien het een nieuw aan te leggen element betreft. Voor bestaande elementen mag geen vergoeding voor de inzet van grond worden toegekend. De vorm is afhankelijk van het onomkeerbare karakter van de cluster (functieverandering):

- opbrengstderving: indien de primaire landbouwkundige productie op de betrokken grond als gevolg van de cluster wordt beperkt of tijdelijk wordt opgeheven;
- waardedaling: indien niet alleen de landbouwkundige productie op de betrokken grond wordt opgeheven, maar ook de functie onomkeerbaar wordt omgezet overeenkomstig de doelstelling (natuur, landschap, water, cultuurhistorie) en er geen landbouwkundige productie meer kan plaatsvinden.

3.5.2. Opbrengstderving

Voor clusters die plaatsvinden op gronden die (op termijn) in landbouwkundige productie blijven, is de hoogte van de vergoeding voor de inzet van de grond gerelateerd aan de verminderde productie als gevolg van de uitvoering van de cluster, en de daaruit voortvloeiende inkomstenderving. Het betreft de volgende typen clusters:

- vlakdekkende clusters op gras- en bouwland, zoals de botanische- en de (wei-)vogelgraslanden;
- randen langs landbouwpercelen, zoals akker- en graslandranden, de milieuranden en zomen;
- opgaande begroeiingen (landschapselementen), indien de keuze is gemaakt om na afloop van de overeenkomst de grond weer in landbouwproductie te nemen.

De opbrengstderving, die de uitvoering van een cluster met zich meebrengt, is de resultante van één van de volgende gebruiksbepalingen, met een eventueel onderscheid naar het huidig grondgebruik (grasland, bouwland) en de grondsoort:

- optimaliseren broed- en opgroeimogelijkheden;
- creëren nat biotoop;
- creëren foerageergebied;
- verschrallen;
- extensiveren landbouwkundige productie;
- uit primaire landbouwkundige productie.

Iedere bepaling staat voor een aantal vereisten, zoals bijvoorbeeld een "uitgestelde maaidatum" en "niet mogen bemesten". Het gevolg is een gecombineerd effect op de productie en de hoogte van de vergoeding.

De Catalogus voorziet in de mogelijkheid om de opbrengstderving af te stemmen op een (regionaal) bouwplan.

Op het moment dat een regio een eigen bouwplan voordraagt, kan de bijbehorende opbrengstderving en maximum vergoeding worden doorgerekend, mits het bouwplan is onderbouwd met harde data van onafhankelijke onderzoeksinstituten.

De gebruiksbeperkingen met de bijbehorende maximumvergoedingen worden nader toegelicht in bijlage M en zijn samengevat in bijlage G. De vergoedingen worden jaarlijks geactualiseerd door de Dienst Landelijk Gebied (DLG) overeenkomstig de rekenmethoden zoals onder meer toegepast voor de SNL. Indien van toepassing wordt in de clusterbeschrijvingen (bijlage D) verwezen naar de mogelijke gebruiksbeperkingen. De uiteindelijke keuze voor een bepaling is afhankelijk van de specifieke doelstelling van het cluster.

Box 4 illustreert de vergoedingsberekening op clusterniveau voor de inzet van grond in geval van opbrengstderving.

Box 4 Vergoedingsberekening Cluster – Inzet van grond (opbrengstderving)

1.	Opbrengstderving	Naar gebruiksbeperkingen	A
2.	Transactiekosten	<u>Maximaal 20% van A</u>	B +
	Totaal		Grond (A+B)

3.5.3. Waardedaling

Voor clusters die een onomkeerbare functieverandering met zich meebrengen en ook als zodanig zijn "zeker gesteld" (planologisch én notarieel), betreft de vergoeding voor de inzet van de betrokken grond de waardedaling die het gevolg is van die omzetting. De bepaling van de daadwerkelijke grondwaardedaling geschiedt op basis van taxatie, waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke restwaarde na omzetting. Deze is afhankelijk van de doelstelling (natuur, landschap, water) of zelfs het type "natuur" (bijlage N). Een regelingseigenaar kan afhankelijk van de cluster besluiten om de taxatie op perceelsniveau te laten plaatsvinden (dit is de huidige praktijk bij Programma Beheer het betreft veelal grootschalige maatregelen (clusters): maatwerk), dan wel te werken met een getaxeerde gemiddelde grondprijs voor de regio (Individuele taxatie resulteert in extreem hoge uitvoeringskosten ten opzichte van de veelal kleinschalige maatregelen (clusters): landschapselementen).

In bijlage N is aangegeven op welke wijze de bepaling van de waardedaling plaatsvindt. Daarnaast is ook aangegeven op welke manier de handhavingsmaatregelen volgens de Europese Commissie moet worden ingevuld voor deze vergoedingen.

De vorm waarin de vergoeding voor de inzet van grond wordt uitgekeerd: éénmalige bijdrage, eventuele jaarlijkse deelbetalingen over een vastgestelde periode, dan wel als (erf)pachtvergoeding staat de regelingseigenaar vrij. In alle gevallen mag de vergoeding echter niet hoger zijn dan de maximumvergoeding gebaseerd op de getaxeerde waardedaling.

Box 5 illustreert de vergoedingsberekening op clusterniveau voor de inzet van grond in geval van waardedaling.

Box 5 Vergoedingsberekening Cluster – Inzet van grond (waardedaling)

1.	Waardedaling	Taxatie (perceel/ regionaal)	A
2.	Transactiekosten	<u>Maximaal 20% van A</u>	B +
	Totaal		Grond (A+B)

3.6. Transactiekosten

Ingevolge de nieuwe Kaderverordening Plattelandsontwikkeling (Lt.6) is het mogelijk om *transactiekosten* te vergoeden voor de onderhoudswerkzaamheden en de inzet van grond tot een maximumpercentage van 20%. In de uitvoeringsverordening van de Kaderverordening Plattelandsontwikkeling wordt aangegeven welke kosten mogen worden opgevoerd als transactiekosten. In het POP 2 voor Nederland zijn de transactiekosten nader uitgewerkt. Deze benadering is eenduidig overgenomen in deze catalogus.

3.7. Baten

Naast kosten dient bij de opbouw van de vergoeding ook rekening te worden gehouden met de eventuele baten of inkomsten. In het geval van opbrengstderving wordt daarom niet alleen rekening gehouden met de verminderde inkomsten uit productie als gevolg van de uitvoering van het cluster, maar ook met eventuele besparingen die het gevolg zijn van het niet toepassen van bijvoorbeeld kunstmest of chemische bestrijdingsmiddelen. Indien sprake is van een *beperkte landbouwkundige productie*, dan zijn genoemde baten reeds verrekend in de vergoeding voor opbrengstderving. Bij het *volledig uit landbouwkundige productie nemen* en bij *onderhoudswerkzaamheden* kan ook sprake zijn van inkomsten. De regelingseigenaar dient zelf deze inkomsten te betrekken en te verrekenen in de totale vergoeding voor de dienst.

Indien grond uit productie genomen wordt en de deelnemer een vergoeding voor de vermindering van de waarde van de grond krijgt dienen alle werkzaamheden te geschieden vanuit de natuurbeheersfunctie. In dat geval kunnen er beperkte baten zijn b.v. ingeval een restproduct geoogst wordt bij de uitvoering van het natuurbeheer van deze natuurterreinen. Deze baten dienen verrekend te worden met de kosten van het beheer.

Fiscale vrijstelling

Subsidies voor landschapsbeheer die onder Programma Beheer zijn afgesloten zijn vrijgesteld van inkomstenbelasting. Bij het Subsidiestelsel voor Natuur- en Landschapsbeheer wordt van eenzelfde benadering uitgegaan. De belastingvrijstelling is vergelijkbaar met de vrijstelling die is goedgekeurd in het kader van steunmaatregel N 466/98, gekoppeld aan N 770/97.

Regelingen voor landschapsbeheer die met behulp van de Catalogus Groenblauwe diensten worden opgesteld, zullen worden opgenomen in de fiscale wetgeving. Daarmee gelden er voor subsidies die met behulp van de Catalogus worden opgesteld vergelijkbare condities als voor subsidies in het kader van Programma Beheer of het Stelsel naar Natuur en Landschapsbeheer.

Deze condities bevatten twee elementen: compensatie (betalingen) en een uitzondering van de inkomstenbelasting. Dit berekening- en betalingssysteem is gekozen om een dubbele belasting van de subsidie te voorkomen. De totale vergoeding voor elke activiteit is berekend op basis van de reële kosten; deze berekening is inclusief het voordeel van de belastinguitzondering op de inkomstenbelasting. Het feit dat bepaalde kosten worden vergoed en derhalve normaliter als belastbaar inkomen worden beschouwd, doet niets af aan de aard van deze uitgaven. De verlening van een nettovergoeding voor dergelijke kosten (zonder rekening te houden met de belasting) kan niet als overcompensatie worden aangemerkt. Indien de vergoeding voor dergelijke kosten niet van belasting zouden worden vrijgesteld, zou minder gebruik van de regeling worden gemaakt, aangezien de begunstigden dan niet alleen belasting over hun inkomen verschuldigd zijn (zoals gebruikelijk), maar ook over de ontvangen vergoeding die vervolgens geen goede weerspiegeling zouden zijn van de reële kosten, daar deze reële kosten zijn berekend zonder rekening te houden met belastingen.

4. Gebruiksaanwijzing

4.1. Handleiding

De eigenaar van een bestaande regeling vindt zijn diensten niet één op één terug in deze Catalogus, net zo goed als dat een initiatiefnemer geen kant en klare dienst aantreft. Een regelingseigenaar kan zijn dienst echter wel toetsen op de gedifferentieerde vergoedingssystematiek en ook een initiatiefnemer kan met behulp van de Catalogus een dienst samenstellen. Dit hoofdstuk vormt een handleiding voor de toepassing van de Catalogus in de praktijk. In alle gevallen geldt dat de vrager in de eigen regeling precies omschrijft wat de doelstelling van de dienst is, op welke dier- of plantensoort deze is afgestemd, aan welke maatvoering het element of object moet voldoen, welke werkzaamheden van toepassing zijn, met welke frequentie en wat dus de hoogte van de vergoeding is. De hoogte van die vergoeding moet te allen tijden reëel zijn, gebaseerd op de werkelijk te maken kosten, en afgestemd op de lokale omstandigheden. Er mag dus in geen geval sprake zijn van het simpelweg overnemen van de maximale vergoedingen. Dit is ook niet verstandig omdat het de beoogde marktwerking (vraag en aanbod) tegenwerkt.

4.2. Algemene richtlijn

Uitgangspunt voor het toepassen van de Catalogus is het ruimtelijk scheiden van clusters. Deze kunnen naast elkaar voorkomen, maar niet op elkaar. Zo dienen randinvloeden (schaduwwerking) van opgaande beplantingen op nabijgelegen landbouwgronden niet in de vergoeding van de cluster te worden betrokken, maar via bijvoorbeeld de cluster "zoom" te worden ondervangen. Een strikte scheiding van clusters naar het daadwerkelijk ruimtebeslag voorkomt zo een ongewenste stapeling of interferentie van vergoedingen. Dit algemene principe wordt geïllustreerd aan de hand van een voorbeeld (figuren 1 en 2).

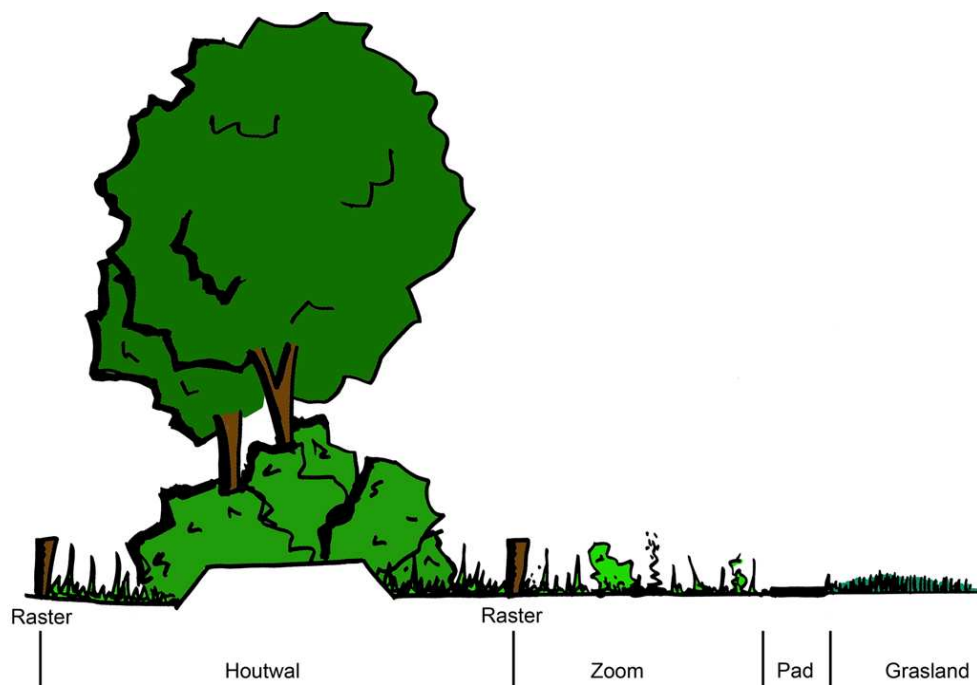

Fig 1. Ruimtelijke toepassing clusters: houtwal, zoom en recreatief medegebruik

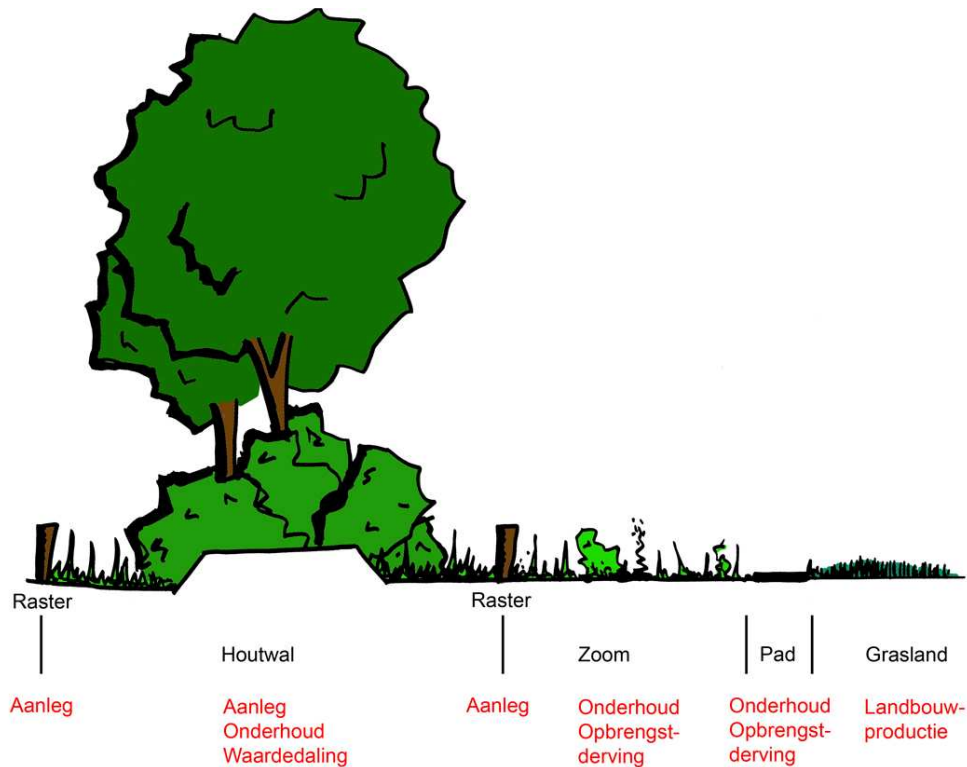

Fig 2. Vergoedingsgrondslagen voor clusters: *houtwal, zoom en recreatief medegebruik*

4.3. Eigen dienst toetsen

De Catalogus gaat uit van uitgesplitste werkzaamheden en bepalingen. Een regelingseigenaar kan zijn gevraagde dienst toetsen door de vergoedingen op de onderdelen aanleg, onderhoud, inzet van grond te vergelijken met de afzonderlijke werkzaamheden, bepalingen en bijbehorende maximumvergoedingen in de Catalogus. Bij een te hoog gebleken eigen vergoeding kan deze nu zelf worden herberekend en aangepast. Figuur 3 illustreert deze werkwijze.

4.4. Eigen dienst samenstellen

Iedere regelingseigenaar kan met behulp van de werkzaamheden en bepalingen uit de Catalogus zijn eigen cluster met bijbehorende vergoeding(en) samenstellen. De clusterbeschrijvingen (bijlage D) zijn hiervoor de eerste ingang, waarna de dienst stapsgewijs tot stand komt:

1. uitgaande van de specifieke doelstelling en de lokale omstandigheden worden de benodigde werkzaamheden (aanleg/ onderhoud), en de eventuele bepaling (opbrengstderving) geselecteerd;
2. bij de werkzaamheden wordt indien sprake is van een nadere categorisering naar bijvoorbeeld stamdikte ook een passende keuze gemaakt;
3. de vergoedingen voor aanleg, onderhoud en/ of de inzet van grond worden in overeenstemming met hoofdstuk 3 van de Catalogus afzonderlijk opgebouwd, dus binnen de vastgestelde maxima;
4. afhankelijk van de wensen van de regelingseigenaar wordt binnen die maximale vergoedingen (bijlage E en G) de vergoeding nader vastgesteld.

In de handreiking die voor regelingseigenaren is opgesteld zijn de vereisten opgenomen om de "eigen cluster" in een dienstige vorm te gieten, waarbij gedacht moet worden aan:

- vermelden van de frequentie waarmee werkzaamheden plaatsvinden
- aanduiden van de maatvoering (minimale/ maximale lengte, breedte, oppervlak)
- overige niet aan de vergoeding gerelateerde voorschriften

De hier beschreven werkwijze wordt nader uiteengezet in bijlage O. De als zodanig vormgegeven dienst kan vervolgens worden opgenomen in een (bestaande) regeling (bijlage P). Die regeling maakt duidelijk, waar, hoe en onder welke voorwaarden genoemde dienst wordt gevraagd, welke concrete vergoeding de vrager daartegenover stelt en hoe de doelmatigheid ervan wordt gecontroleerd.

Ten aanzien van de relatie met Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL) wordt opgenomen dat een dienst die wordt samengesteld op basis van de Catalogus niet kan ingezet worden waar eenzelfde pakket van SNL aangevraagd kan worden. Beide regelingen mogen elkaar niet overlappen: iemand die een houtwalpakket via de SNL kan aanvragen, kan niet eenzelfde pakket aanvragen via een regeling gebaseerd op de catalogus.

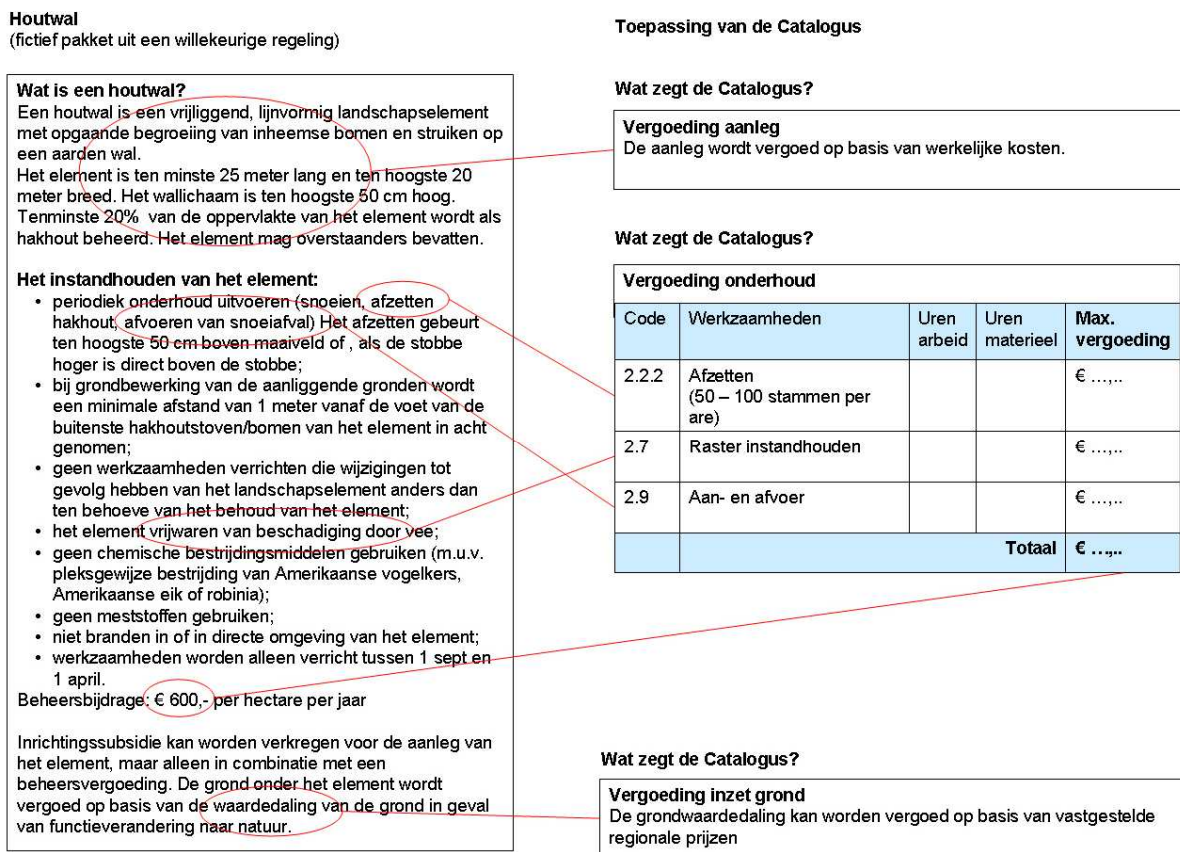

Fig 3. Werkwijze voor toetsing van cluster aan de Catalogus

5. Beheer

5.1. Organisatie

Interprovinciaal Overleg

Het IPO is primair verantwoordelijk voor het beheer van de Catalogus. Het IPO heeft, in overleg met het Rijk en de Dienst Landelijk Gebied, een geschikte beheersorganisatie vormgegeven. Deze organisatie heeft de volgende taken en verantwoordelijkheden:

1. loket voor regelingseigenaren en initiatiefnemers met betrekking tot de feitelijke toepassing van de Catalogus;
2. inventariseren en verwerken van aanmeldingen voor nieuwe diensten: werkzaamheden (differentiaties) en gebruiksbepalingen tot een nieuwe editie;
3. loket voor de Europese Commissie inzake de actualisatie van de Catalogus.

Dienst Landelijk Gebied

De Dienst Landelijk Gebied ondersteunt genoemde beheersorganisatie voor wat betreft het toetsen en desgewenst doorrekenen (opbrengstderving) van voorstellen voor nieuwe werkzaamheden en gebruiksbepalingen of differentiaties daarop. De Dienst Landelijk Gebied is ook de instantie die verantwoordelijk is voor (tijd)normen, normkosten en prijzen en in die zin afspraken maakt met de onderzoeksinstituten (WUR) die verantwoordelijk zijn voor het actualiseren en aanleveren van (tijd)normen, normkosten en prijzen.

5.2. Toegankelijkheid

Het bestaan en de functie van de Catalogus worden breed gecommuniceerd. Daarvoor is een website voor de Catalogus ontwikkeld (www.catalogusgroenblauwediensten.nl). Op deze website en via de communicatiekanalen van het Ministerie van LNV, individuele provincies en betrokken maatschappelijke organisaties wordt ook doorverwezen naar het IPO en de eerdergenoemde beheersorganisatie. Hier kan ook onderhavige Catalogus digitaal (met menu structuur) of analoog worden verkregen.

5.3. Actualisatie Catalogus

De Catalogus kan jaarlijks worden geactualiseerd op grond van de praktijkervaringen en nieuwe aanmeldingen van werkzaamheden en bepalingen. Ook de clusterbeschrijvingen (bijlage D) kunnen dan indien nodig worden gewijzigd, en op grond van de aanmeldingen wordt bezien of nieuwe clusters worden toegevoegd. Ook zal de beheersorganisatie ieder jaar bezien of de toepassingspraktijk vraagt om een eventuele wijziging van de opzet van de Catalogus, of de opname van nieuwe onderdelen. De maximumvergoedingen (bijlagen E en G) worden jaarlijks geactualiseerd op basis van afspraken met WUR.

De nieuwe Catalogus wordt in conceptvorm ter toetsing aan de EC voorgelegd en besproken. Na goedkeuring wordt een nieuwe editie van de Catalogus per 1 januari van ieder nieuw kalenderjaar van kracht.

5.4. Normen

Het IPO maakt in samenspraak met DLG en Staatsbosbeheer afspraken met de onafhankelijke onderzoeksinstituten Alterra, PPO, LEI en ASG voor het periodiek actualiseren van alle (tijd)normen. Daarnaast wordt ieder jaar, in het kader van de nieuwe editie een beroep gedaan op genoemde instituten voor de actualisatie van de prijzen.

LITERATUURLIJST

1. Communautaire richtsnoeren voor staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector (2006/ C319/ 01)
2. Verordening (EG) Nr. 1857/2006 VAN DE COMMISSIE van 15 december 2006 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen die landbouwproducten produceren en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 70/2001
3. Verordening (EG) nr. 994/98 van de Raad van 7 mei 1998 betreffende de toepassing van de artikelen 92 en 93 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap op bepaalde soorten van horizontale steunmaatregelen (Verordening 994/98)
4. Verordening (EG) Nr. 1998/2006 van de Commissie van 15 december 2006 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op de minimis-steun (Verordening 1998/2006)
5. Verordening (EG) Nr. 1860/2004 van de Commissie van 6 oktober 2004 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-verdrag op de de minimis-steun in de landbouwsector en de visserijsector.
6. Verordening (EG) nr. 1698/2005 VAN DE RAAD van 20 september 2005 inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) (Verordening 1698/ 2005)
7. Inleiding Berkowitz - Bestuurlijke Werkconferentie Groenblauwe diensten van 25 november 2005
8. Council Regulation (EC) No. 1782/2003 of 29 September 2003 establishing common rules for direct support schemes under the common agricultural policy and establishing certain support schemes for farmers and amending regulations
9. Animal Sciences Group Wageningen UR, Kwantitatieve Informatie Veehouderij 2010.
10. CAO's Bedrijfsverzorging, Bouw, HBA (Hoofd Bedrijfschap Ambachten), Schilders-, Afwerkings- en Glaszetbedrijf.
11. IMAG, Het Groene Boek, Tijdnormen aanleg en onderhoud van natuur, groen, en recreatieve voorzieningen ingedeeld volgens de RAW-systematiek, mei 2001.
12. Kwantitatieve Informatie (KWIN), Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt 2009
13. DLG en IKC Natuurbeheer, Veldgids, Ontwikkeling van botanisch waardevol grasland.
14. Besluit van de Raad van 20 februari 2006 inzake communautaire strategische richtsnoeren voor plattelandsontwikkeling 2007 – 2013 (2006/144/EG)
15. Verordening (EG) Nr. 1290/2005 VAN DE RAAD van 21 juni 2005 betreffende de financiering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (Verordening 1290/ 2005).
16. Bijlage 12 POP2 en aanvulling voor vergoedingen SNL 2010
17. Index Natuur SNL 2010
18. Index Landschap SNL 2009

Bijlagen

- A. De Europese Randvoorwaarden GLB mei 2007 (GLMC, cross compliance en base-line)
- B. Gegroepeerde relevante baselines Groene en Blauwe diensten
- C. Definities
- D. Clusterbeschrijvingen
- E. Vergoedingsdifferentiatie werkzaamheden –samenvatting van bijlage L
- G. Vergoedingsdifferentiatie gebruiksbepalingen
- H. Staatssteungevoeligheid en aanmeldingsverplichting
- L. Onderbouwing vergoedingsdifferentiatie werkzaamheden
- M. Onderbouwing vergoedingsdifferentiatie gebruiksbepalingen
- N. Bepaling waardedaling bij functiewijziging
- O. Werkwijze bij samenstellen dienst
- P. Werkwijze bij samenstellen regeling

